

Forfatter: Grundtvig, N. F. S.

Titel: Saga. Nytaarsgave for 1812

Citation: Grundtvig, N. F. S.: "Saga. Nytaarsgave for 1812", i Grundtvig, N. F. S.: *Grundtvigs værker*, Faculty of Arts, Aarhus University, s. XXIV. Onlineudgave fra Grundtvigs Værker: https://tekster.kb.dk/text/gv-1811_171-txt-shoot-idm663.pdf (tilgået 30. april 2024)

Anvendt udgave: Grundtvigs værker

Ophavsret: Materialet er dedikeret til public domain. Du kan kopiere, ændre, distribuere og fremføre værket, også til kommercielle formål, uden at bede om tilladelse. Husk dog altid at kreditere ophavsmanden.

[Læs CC0-erklæringen](#)

Gunlaugs og Rafns Saga.

Indgang.

Sandt er det at sige, at af Alt hvad som rører sig i Mandebryst, er den Hjemve som bygger derinde, underligst at nævne. Det mærke Alle, enddog Somme mer, og Somme mindre, at Sjælen ei er nu i sit rette Fædreneland; men det er mange Mænds Sæd at nedsænke sig i Bekymring for det Mangfoldige, og glemme det Ene. Det har den naadige Gud vel sørget for, at en sær og stærk Attraa, som nævnes Kierlighed, igen kan samle Sindet; men naar det sker, da stander Mennesket paa hint store Veiskel, og fra den Sti han kaarer sig af Hiertets Fylde, monne han sent eller aldrig komme tilbage. Den Man elsker, 2stander som et Speil, hvori Billedet af det Ypperste, som bæres Sjælen for, lader sig tilsyne. Er det nu saa, at Sjælen længes efter sit Ophav og Fædreneland, da tykkes det Himmelske at speile sig i den Elskede, og alt som Kierligheden voxer, voxer og Længselen efter at skue Det Ansigt til Ansigt, som alt i Speilet indtager og kvæger os saa. Hvo som derimod ikke gerne sysler med Tanken om noget ypperligere end sig selv, han seer ei heller med Kierlighedens Øie andet end sin egen Skygge, og jo stærkere han elsker, destomer fordybes og forhærdes han i den afgudiske Dyrkelse af sig selv, desto længere kommer Sind og Hjerte bort fra det Himmelske og Evige. Hvo som ikke saaledes med enfoldigt Øie vil giennemskue den jordiske Kierligheds Vilkaar, maa enten forgude eller forbande den, uden dog at kunne finde Rede i den Ligheds Adskillighed, der gennem dens Kendemærker i det Forbigangne og Nærværende lader sig tilsyne.

Det er endnu at mærke, at den Hjemve, hvormom før er talt, hos Somme er saa stærk, at de mangengang glemme Alt hvad som paa Jorden omringer dem; ikke det Udvortes allene, men endog det Indvortes lige indtil Tanker og Begæring, og høre underlige Tidender fra Fædrelandet, som de tit ei selv forstaa, men altid ere saa overvættede glade ved, at de med høj Røst maa kundgøre dem for Alle, som vil høre. Med denne Kundgørelse har det sig anderledes end med daglig Tale, thi de aandelige Ting vil udsiges med aandelige Ord, og den skaber sig et Tungemaal, som underlig griber og rører alle dem der ei ere aandelig døde. Gætte kan Hver, at jeg her monne tale om Skjalden og hans ubegribelige Henrykkelser; men det vilde jeg sige, at Han tykkes bedst forvaret mod den Hovmod, og det Afguderi som fører bort fra det Usynlige der er evigt. Han kan klarlig forestille sig, hvad det er, at de hellige Apostle ei skulde betænke sig paa deres Ord, men at det skulde gives dem i den samme Stund, fordi det ei var dem som talde, men Faderens Aand, som talde igiennem dem. Man skulde mene, at, i det han ærbødig bøiede sig for de hellige Guds Mænd, der vare langt mere udkaarede og hengivne Redskaber for Gud, maatte han dog falde paa sit Ansigt, høit forkynde Guddommens Pris og udbryde: ikke os Herre, ikke os, men dit Navn Ære! Det skulde Man end mene, at naar Skjalden med Kierlighed bandt sig til Noget paa Jord, maatte det 4være saa, at den Elskedes Beskuelse stedse mindede ham om Henrykkelsens Salighed og tabte sig derudi. Anderledes er det alligevel gaaet baade fordem og nu; hver Skjald har selv forstyrret sin Henrykkelse, ved selv at ville betænke Noget, og netop det, hvorved han maatte blues, har gjort ham stolt og hovmodig. I det han saae det Store, Underfulde der taldes gennem ham, glemde han, at det var annammet, og brystede sig deraf, som om han af sig selv var dygtig til Saadant. Nogle have der været, som enddog de heri syndede, angrede deres Brøde, og kom saalunde igen Naadegaven til at brænde; men Andre forhærdede sig og udslukkede Aanden. Naar Saadannes Kierlighed nu faldt paa Noget, være sig Kvinde eller andre Ting, blev Kierligheden endnu et høiere Skillenum mellem dem og Gud; thi de forgudede sig ei allene selv, men vilde og forgudes af Andre. En saadan vantro Skjald er det mest ugudelige Menneske, og det vil mærkes paa al hans Idræt, at grændseløs Hovmod, som det sømmer sig en selvgjort Gud, er blevet hans Livsrod. Jo mere han selv vil henrykke sig, desto mere svag og forstyrret vorder hans Henrykkelse, og tilsidst bliver den ei andet, end en stærkere Erindring af de himmelske Toner, shan fordem hørde. Tungemaallet som han engang vænnedes til, kan han ikke glemme, men nye Tidender har han ikke at føre; og ynkeligt er det da, at høre ham i de fagre Ord og de søde Toner med Bram at forkynde hvad det udvortes Øie kan see, og den lave Sands føle. Af saadanne fostrede Hedenold mange i Norden, og den hele Skjaldeflok fra Harald Haarfagers til Hakon hin gamles Dage er at ligne ved en saadan Skjald som fordem har været henrykt. Tvende af Flokken røre sig i denne Saga til Advarsel for Mænd og Aldre ei at tage Guds Naade forgæves.

Første Kapitel.

Saa er sagt, at i den Time, da Hakon hin rige Hladejarl styrede Norrig, byggede paa Gilsbakke, Illug hin sorte, Søn af Halkell, Sønneson af Hroskell. Illugs Moder var Thorrid Dylle, Gunlaug Ormetunges Daatter. Illug var hin ypperste Høvding i Borgefiord næst efter Thorstein Egilsson, han var en mægtig, stivsindet Mand og god Ven med Thorstein. Han aatte 6til Kvinde Ingeborg, Asbiørns Daatter fra Ørnolfsdal og mange vare deres Børn, men kun Faa af dem komme denne Saga ved. En Søn hed Hermund og en anden Gunlaug, begge vare de evnelige Dreng.

Asmund hed en Mand, som boede syd paa Mosfell, han var rig paa Gods og Sysselmand efter sin Fader. Asmund var gift med Geirny, Daatter af Gnuv paa Grindvig og Søster til Ranveig, men Ranveig var Thorad hin Spakes Kvinde og blev Moder til Skapte, hin navnkundige Lagmand. Asmunds og Geirny's Børn vare: Rafn og Thorarin og Eivind, alle evnelige Dreng, men dog gik Rafn fremmerst i Alt: han var høi og stærk og fager og en stor Skjald.

Andet Kapitel.

Om Thorstein Egilsson og hans Drøm.

Meget er at høre i gamle Frasagn om Kveldulf Herse i Norrig og om hans Handler med Harald hin Haarfagre; og ei Mindre om hans Søn Thorolf der blev saa vidt navnkundig ved sin Manddom, Stormodighed og sørgelige Ende7ligt. Da drog Kveldulf til Island med sin anden Søn Skallagrim. Skallagrim fæstede Bo paa Borg i Borgefiord. Og hel vankundig om de gamle Hændelser maa den vel nævnes, som ei veed at tale om hans Søn Eigil, om hans store Skjaldekløgt og Manddom, om hans vilde Sind og underlige Færd. Og saa han lagdes i Høi paa det Sidste, og enddog det paa hans Søn Thorstein var godt at mærke, af hvad Rod han var runden, tykdes det alligevel, som om Slægtens store Kræfter havde fortæret sig; det vilde Oprør, han var det sidste Træ i denne Kæmpejord og efter ham opgroede der kun en fin og fager Blomme for at smykke Slægtens Grav.

Thorstein var rig paa Gods og en stor Høvding, kløgtig og hændig og en Mand i alle Maader; men ei var han en saadan Kæmpe i Vext eller Størke, som Eigil hans Fader og enddog han mægtede mer end de Fleste, var han dog vensæl og afholdt hos Menigmand. Thorstein var væn tilsyne, hvid af Haar og deilig af Øine, og hans Kvinde Jofrid var Daatter af Islands ypperste Bondemand: Gunnar Hlifasøn.

Det hændtes en Sommer at et Skib lagde ind i Gufaasminde. Styrmanden hed Bard, norsk 8af Æt, rig paa Gods, alderstegen og dertil kløgtig. Thorstein Bonde red til Havnen og havde end som altid mest ved Købstevnet at sige. Der nu Østermændene toge Vinterleie hist og her, laante Thorstein Styrmanden Hus efter hans Villie og holdt ham godt. Bard var knap paa Ord den hele Vinter, men paa Drømme gav han Agt. Om Vaaren bad Thorstein ham ride med op under Valfell, der havde Borgefjords Mænd deres Thingsted, og det var Thorstein sagt, at hans Bodvægge vare faldne. De rede hjemmefra om Dagen tre sammen, kom op og flyede Væggene. Veiret var hedt af Solen, saa baade Thorstein og Østmanden bleve matte af Værket, og der det var endt, sattes de ned paa Toften. Thorstein faldt i Slum og lod ilde i Søvn, Bard sad hos og lod ham nyde sin Drøm; men da han vaagnede, var han underlig beklemt. Bard spurgde ham, hvad han havde drømt, men Thorstein svarer, at paa Drømme ligger ingen Magt. Der de nu ride hjem i Kveld, spørger Østmanden igen om den Drøm, og da svarer Thorstein, skal jeg sige dig min Drøm, siger han, maa du ogsaa udlægge ham som han er til. Det lover Bard, og nu mæler Thorstein: Det tykkes mig, at jeg var hjemme paa Borg og stod udenfor Studørren; jeg saae op ad Huset, og paa Mønningen sad en Svane, fager og væn, mig tykkes, og det med Gammen, hun var min. Da saae jeg flyve oppe fra Fjeld en stor Ørn, han fløi hid, satte sig hos Svanen, og kvidrede blidelig for hende, og det tykdes mig hun kunde lide; det saae jeg og, at Ørnen var sortøiet og Jernkløer sad ham paa Fod, baade stærk og bidsk var han tilsyne. Dernæst saae jeg en anden Fugl flyve fra Sønderlide, han fløi hid til Borg og satte sig hos Svanen og vilde tækkes hende, det var og en stor Ørn. Da tykkes mig hin første Ørn at vredes saare, de sloges skarp og længe, begge blødte de og det blev Enden paa Legen, at de faldt hver sin Vei ned af Tag, og vare begge døde, men Svanen sad sorigfuld efter. Da saae jeg hin tredie Fugl flyve hid af Vesterlide, det var en Falk, han satte sig hos Svanen og kælede for hende; saa fløi de bort ad samme Led og ieg vaagnede. Umærkelig er Drømmen vist og betyder Veir som vil mødes i Luften fra de Hjørner, mig tykdes at se Fuglene flyve. Ei mener jeg, siger Bard, at saa monne være, de Fugle ere store Mænds Fylgier, din Husfrue er ikke ene hvor hun gaar, og hun skal føde et Møbarn fint og fagert og yndeligt for dine Øine; til din Daatter skal gæve Mænd 10beile fra de Kanter, Ørnene tykdes at flyve; de vil elske hende over Maade og drages om hende siden, til de begge lade Livet. Tilsidst beiler hin tredie Mand fra den Kant, som Falken fløi og ham vorder hun given. Nu haver jeg tydet din Drøm, saa som jeg mener efter monne gange. Da svarer Thorstein: ilde og uvenlig er Drømmen udlagt og lad det være dig sagt, ei monne du forstaa at raade Drømme. Det vil Tiden lære mælde Bard, Thorstein fik Nag til Østmanden, han seilede bort om Sommeren og er ude af Sagaen.

Tredie Kapitel.

Om Helgas Fødsel og Barndom.

Om Sommeren lavede Thorstein sig til Thingfærd, men gik først til Jofrid sin Kvinde, og sagde: jeg veed, siger han, at du er med Barn, bliver det en Dreng, skal han fødes op, men er det et Møbarn, da skal det sættes ud. Det var Sæd omkring paa Island, denstund det var hedensk overalt, at fattige Folk som sloges mange Børn til, bar dem ud, men dog tykdes det ildegiort. Det svarer der¹¹for Jofrid: usømmelig er denne Tale af en saadan Mand, som du er, og ej kan det være dit Alvor at lade gøre Sligt, saa rig og saa venlig en Mand, som jeg veed dig at være. Thorstein svarer: du kender mit Sind, hvad jeg vil, det vil jeg. Siden red han til Things og Jøfrid fødte et Pigebarn saare deiligt. Konerne vilde give hende det i Favn, men hun vilde ei vænne sig til den Gammen, og bad dem kalde ind den gamle Faarehyrde, som hed Thorvard. Til ham mælde hun, min Hest skal du tage og lægge Sadel paa, og føre dette Barn vester til Hjardarholt til Thorgerd, Eigils Daatter; hende beder jeg at opfostre det i Løn, thi saa kærligt Øie har jeg til det Barn, at jeg ei nænner det skal udbæres; trende Mark Sølv giver jeg dig i Løn; men Ophold faaer du hos Thorgerd. Thorvard gjorde som hun sagde, og red til Hjardarholt med Barnet, og gav Thorgerd det i Haand, men selv drog han af Landet om Sommeren efter, og er ude af Sagaen.

Der Thorstein kom hjem fra Thinge, sagde Jøfrid ham, at Barnet var sat ud og Hyrden løbet bort med hendes Hest, og han lod det blive derved. Nu lide saa sex Vintre, at denne Handel ei kommer op, og da red Thorstein vester til Hjardarholt at gæste sin Maag Olaf Paa, som da tykkes at eie mest ¹²Hæder af alle Høvdinge trindt omkring. Thorstein blev taget vel imod, som rimeligt kunde være; men det var en af Gildesdagene, at Thorgerd sad i Tale med sin Broder Thorstein Bonde i Høisædet, mens Oluf var i Snak med andre Mænd, og tvende Smaapiger sad ligeoverfor. Hvad synes dig Broder, siger Thorgerd, om de Møer derovre? Meget godt, siger han, men dog er een fagerst i alle Maader: rødmosset er hun efter Olaf, men hvid efter Myremænd og Trækkene er vores. Det har du Ret i, siger Thorgerd, ei skal hun lyve sig bort fra Myremænds Slægt, men Olafs Farve har hun Intet af, thi hans Daatter er hun ei. Hvordan? mæler Thorstein, og dog er hun din? Veed du hvad, min Broder, svarer hun, sandt at sige er Møen din Daatter, ikke min, og nu fortalde hun ham fra Først til Sidst, hvordan det var gaaet til, og det var hendes sidste Ord, at nu maatte han ikke være vred paa sin Husfrue eller paa hende for det Skelmstykkets Skyld, de havde bedrevet. Samvittigheden slog ham, der han saae hvilken Mø det var, han vilde taget saa ynkelig af Dage, og han bluedes over sig selv under den venlige Tale og Bøn. Derfor tog han saa til Orde: ei eder kan jeg laste i dette Stykke her; som altid, have Norner styret som de vilde, men godt have I slettet min Udaad ¹³over. Saa tykkes mig om Møen, at det er hint bedste Kaar at eie saa fagert Barn; hvad heder hun vel? Helga hin fagre heder hun, siger Thorgerd. Nu maatte Helga lave sig til at drage med Thorstein, og nu torde Jøfrid tage hende i Favn. Hun fødtes og paa Borg med stor Omhug og Kærlighed, og Yndest havde hun af Alle.

Fjerde Kapitel.

Om Gunlaug Ormetunge.

Saa er sagt om Gunlaug, at tidlig blev han voksen i alle Maader, han blev stor og stærk, lysebrun, men dog smuk af Haar, sortøiet og næseleed, men dog i det Hele tækkelig af Aasyn, smal om Liv og hærdebred, velskabt og mandelig i sine Lader; i Sind var han vild og dristig fra Barnsben, stædig og haard, en dygtig Skjald, men bidsk, og derfor blev han kaldet Ormetunge. Der han var femten Vintre gammel, bad han sin Fader om Bistand til at fare udenlands og se andre Mænds Sæd; men Illug Bonde tog det ilde op, og sagde dertil, at ei vilde han tykkes gæv i fremmed Land, denstund han knap var at styre der hjemme. Lidt efter ¹⁴var det en Morgen, at Illug gik tidlig ud og saae, at Staburet var opladt, sex Varesække laa udenfor og Heste stode sadlede: da gjordes han saare vred; men Gunlaug gik dristig frem og mælede: Sækkene har jeg lagt ud, og de skal være mig til Veitæring paa min Færd. Det svarer Illug: ei skal du være Husband, ei heller færdes langt før jeg vil. Nu red Gunlaug bort, og kom til Borg i Kveld; Thorstein bød ham være der, mens han vilde og han tog ved Budet. Der var han da et heelt Aar og lærde Lovkløgt af Thorstein, og fik Yndest af alle Mænd. Gunlaug og Helga vare jevnaldrende, og havde megen Skemt af at omgaaes, og snart fik de et godt Øie til hinanden, som og siden blev aabenbart af deres Færd og Idræt. Helga var saa fager, at det er kyndige Mænds Sagn, at hun haver været den fagreste Kvinde paa Island; hendes Haar var saa stort, at hun godt kunde hylles deraf, og saa fagert som drevet Guld. En Dag sadde Mænd i Stuen paa Borg, da mælede Gunlaug til Thorstein: een Ting er i Loven, som du ikke har lært mig, det er at fæste en Mø til Brud. Thorstein svarer: det er ingen Ting, og lærde ham Adfærden flux. Nu gad jeg vidst, siger Gunlaug, hvormeget jeg har nemmet af din Tale, thi vil jeg tage dig i Haand, og lade som jeg fæster mig Helga din Daatter. Vel mente ¹⁵Thorstein, at Sligt gjordes ei behov, men Gunlaug greb ham i Haand, og bad ham unde sig Skemten. Gør som du vil, sagde Thorstein, men det skulle de vide, som her ere, at Alt skal være som ugjort og ingen Svig

ligge under. Siden nævnede Gunlaug sig Vidner og fæstede Helga, og spurgde Thorstein, om det kunde agtes gyldigt at være? Thorstein sagde ja, og alle Mænd, som her vare stædte, havde stor Gammen deraf.

Femte Kapitel.

Om Gunlaugs Beilen og Udfærd.

Det er sagt af sanddru Mænd, at Thorvald Kodransen og Frederik Biskop vare hine Første, som i Hakon Hladejarls Dage kundgjorde kristen Sæd og Tro paa Island. Ei havde Ordet stor Fremgang hos de stive Høvdinge, dog lod Thorvard Spakbodvarson Kirke bygge paa sin Gaard, og enddog Hedningmænd fore did at brænde den, frelstes den alligevel paa underlige Maader. Siden, der Oluf Trygvason kom paa Norrigs Kongestol, var det ham stadig i Sind at kristne Island og Islændingen Stefnir Thorgilssen var hin Første, han 16kaarede til at røgte Guds Ærinde der. Megen Trængsel maatte Stefnir lide, og tilsidst drage hjem til Olaf. Da sendte Kongen Thangbrand ud. Han og Islands Høvdinge vare at agte som to haarde Stene, der ei male godt tilsammen, men dog kom Mange til, hvor han læste Messe og tykdes det Gammen at lugte Røgelsen, og at lyde paa Sang og Klokkeklang. Mange udspurgde grandgivelig om Kristus og toge Korsets Mærke, men Somme døbttes, og den Magt og Indgang kristen Tro havde vundet lod sig tilsyne, der Hjalte Skeggeson paa Althing kvad Nidvise om Freia. Thangbrand dreves af Landet for Overmod og Voldsfærd, Hjalte maatte og vige bort en liden Stund, men der han kom igen fra Olaf med sin Maag Gissur hvide og Thormod Præst, da blev den Tidende at spørge, som hin bedste er at nævne, at al Island tog ved sand Tro og ret Sæd. Det var i det tusinde Aar efter Frelserens Byrd, at Thorgeir hin Vise satte kristen Lov paa Thinge, og var det hint samme Aar, som Olaf blev svegen ved Svolder. Visselig vilde den kostelige Drot været gladere i Hug, der han sprang fra Ormen lange, om han kunde seet, hvorlunde alle Islændinge neiede sig paa Lavbjerg for Himlens høie Drot. Da var Gunlaug tolv Vintre gammel, og døbttes han med andre Mænd fra hin vestre 17Fjerding i Reikabek. Tvende Vintre var han end paa Island efter den Stund, da han fæstede Helga i Skemt, og havde hende dog fast i Tanke og Sind. Han var stundom paa Borg og stundom paa Gilsbakke, og artede sig vel, men der han var fyldt sine atten Aar, kom det ham andengang i Tanker at fare udenlands, og ei havde Illug dennesinde Noget derimod at tale, men købde til ham Hælvden af et Skib, som stod i Gufaasminde. En af Gunlaugs Frænder, Thorkild Sorte, skulde fare med ham, og han fløttede Ladningen til Skibs, thi Gunlaug var paa Borg imedens, og det tykkes ham langt mere Skemt at tale med Helga, end at være i Købmands Lag og Syssel. En Dag spurgde Thorstein Gunlaug, om han vilde ride med ham til hans Hestefold i Langvandsdal? Gunlaug sagde ja, og de rede bort tilsammen. Der vare baade Hopper og Heste fagre af Skabning og Lød, og Thorstein bød sin Gæst nu En, nu en Anden af de bedste; men Gunlaug vilde Ingen tage, og spurgde omsider, hvi byder du mig ikke det, som mig lyster at eie? Hvad er det? siger Thorstein. Helga, din Daatter, svarer Gunlaug. Det vil jeg sove paa, sagde Thorstein, og begyndte paa en anden Tale, men der de red hjemad langs med Aaen, sagde Gunlaug: vide vil jeg, hvad du svarer paa min 18Beilen til Helga. Ei giver jeg Agt paa dit Fjas, siger Thorstein. Nei, mit fulde Alvor, og ei Fjas mon det være, siger Gunlaug, men du maa vide, hvordan du vil svare. Da svarer Thorstein: vide skulde du først, hvad du vilde; er du ikke tilsinds at fare udenlands, og lader dog som du vilde giftes, ei er ret Ligelighed mellem dig og Helga denstund du est saa ubestemt, og agter jeg derfor ei paa din Beilen. Gunlaug mælde: hvem tænker du at give din Daatter, mens du siger Nei til Illug Sortes Søn, eller hvem er *da* i Borgefjord, som er høiere paa Straa end han? Det svarer Thorstein: ei befatter jeg mig med Mandeligning, men var du slig Mand, som din Fader er, blev du ei viist af. Gunlaug mælde: hvem i Borgefjord vilde du da heller give din Daatter end mig? Thorstein svarer: Mænd er her nok af at vælge imellem, Thorfind paa Raudamel har syv Sønner, alle vel opdragne og ganger du fremmerst, da er det ei stort. Gunlaug mælde: ei er Thorfind min Faders Jevning, thi det er end ikke du, eller hvad har du at sætte imod det, at han prøvede Størke med Thorgrim Kjallaksson og hans Sønner paa Thornes Thing, og fik Bugt med dem alle? Thorstein svarer: har du glemt, hvem det var som drev Steinar frem for sig, det tykkes dog engang at være Daad. Gunlaug 19svare: ei har jeg glemt, at din Fader Egil stod dig nær, og det mener jeg forresten, at det vil gaa faa Mænd godt, at forsmaa mit Svogerskab. Thorstein svarer: bær du din Trudsel frem til Fjeldmændene deroppe, her paa Myrerne har den ikke hjemme. De kom hjem i Kveld, og om Morgenen red Gunlaug til Gilsbakke, at bede Illug ride med sig paa Frieri til Borg. Illug mælede som Thorstein om Gunlaugs underlige Sind, men red dog med, og der han var kommen i Enrum med Thorstein, sagde han: min Søn Gunlaug siger, at han har beilet til Helga din Daatter, og nu vil jeg vide, hvordan det skal være. Kundbar er dig hans Æt og hans Arv, og ei vil jeg spare Bo eller Fæ om det er i Veien. Thorstein talde end som før, men der Illug sagde, at det vilde være Venskabsbrud dem imellem, om han forstyrrede det Giftermaal, da betænkde han sig og mælde: for dine Ords og vort Venskabs Skyld skal Helga være Gunlaugs Fæstemø, men ikke Brud. Gunlaug skal fare udenlands at arte sig efter andre Mænds Sæd, og hun skal bie paa ham i tre Vintre, men kommer han ikke da, eller hans Adfærd huger mig ei, da vil jeg være løs fra mit Løfte. Dermed skildes de, Illug red hjem, men Gunlaug drog til Skibs, og da de fik Bør, zoseilede de i Hav og kom til Norrig, der lagde de ind til Nidaros og lossede Skibet.

Sjette Kapitel.

Om Gunlaugs Hændelser i fremmede Lande.

Da raadte for Norrig Erik Jarl, Hakons Søn, og Svend hans Broder. Erik holdt Hus paa Hlade, sin Odelsgaard, og var en mægtig Høvding. Skule Thorsteinsøn var da paa Hlade, han var Thorsteins Søn paa Borg og Jarlens Hirdmand, velopdragen. Det er sagt, at Gunlaug gik selv trettende ind paa Hlade, han var saa klædt, at han havde graa Kiortel og hvide Buxer; men paa Vristen havde han en Byld og alt som han gik, flød derudaf baade Blod og Voer. Saaledes gik han for Jarlen at staa, og svarde som sandt var, der han blev tilspurgt om Navn og om Æt. Da mælde Jarlen: Skule Thorsteinsøn! hvad Mands Søn er han? Herre! siger han, undfanger ham vel, thi han er hin bedste Mands Søn paa Island, Illug Sortes Søn paa Gilsbakke og dertil min Fostbroder. Hvad har du paa Foden din, Islænding! sagde 21Jarlen. Byld er derpaa, Herre, siger han. Og dog ganger du ikke halt, siger Jarlen. Gunlaug svarer: ikke skal ieg gange halt, aldenstund begge Fødder ere lige lange. Da mælde en Hirdmand ved Navn Thorarin: han har store Ord, den Islænding, og passeligt var det at vi forsøgte ham lidt. Gunlaug saae hen og kvad:

Jeg seer paa en Mand
Og Nidding er han;
Jeg siger det kort,
Han er ond, han er sort.

Da vilde Thorarin gribe til Øxen, men Jarlen mælde: lad være stille, ei skulle Mænd bryde sig om Sligt, men hvor gammel er du Islænding? Jeg er nu atten Vintre, siger han. Det spaar jeg siger Jarlen, at du vorder ei atten til. Gunlaug mumlede halvlydt og der Jarlen spurgde hvad han sagde, svarde han: Det siger jeg, at det var bedre du bad Godt over dig selv end Ondt over mig. Hvad skulde jeg da bede om; siger Jarlen. Gunlaug mælde: om en bedre Dødsdag end Hakon Jarl, Fader din. Jarlen blev blodrød og mælde: lægger Haand paa Drotningdindingen! Da gik Skule for Jarlen og mælde: Gører det for min Skyld, Herre! at I give Manden Fred saa han drager bort! Jarlen 22mælde: saa bort med ham som snarest, og aldrig sætte han tiere Fod i mit Rige, om han Fred vil nyde. Da gik Skule ud med Gunlaug og ned paa Bryggen, der laae en Englandsfarer klar til Udgang, med den kom Gunlaug, de seilede i Englands Hav og landede om Høsten ved Lundons Brygge.

Dengang raadte for England Konning Adalrad, Jatgeirs Søn, en god Høvding, han sad denne Vinter i Lunden. Paa den Tid var endnu samme Tunge i England som i Norrig og Danmark, men siden, der Vilhelm Bastard vandt Landet, da omskiftedes Tungemaalet og det Vælske fik Magten. Gunlaug stædtes bradt for Kongen, hilsde ham sømmelig, sagde fra sit Fædreneland, og mælde: Derfor Herre, har jeg stævnet hid ad lange Veie, fordi jeg haver lagt et Kvad om eder, og det vilde jeg nu, at I lydte derpaa. Konningen siger at saa skal være, og nu fremsiger Gunlaug sit Kvad tydeligt og tækkeligt, men saa var dets Omkvæd:

Hirdmænd og Jarle og Bønder
Tjene den gavmilde Drot,
Adalrad som en Guds Engel
Lydes af Engellands Folk.

23Konningen takkede for Kvadet og gav ham i Bragarløn en Skarlagens Kappe, foret med dyrebare Skind og deilig stafferet; han kaarede ham og til Hirdmand og havde ham hos sig om Vintren. En Morgen tidlig mødte han tre Mænd i et Stræde og Thorgrim hed den, som gik fremmerst; han var stor og stærk og grum tilsyne. Thorgrim mælde: Nordmand! giv mig noget Sølv tillaans! Gunlaug svarer: ei tykkes det mig forsynligt at laane ukiendt Mand. Thorgrim siger: sæt os vis Dag imellem, paa den vil jeg betale. Lad gaa, siger Gunlaug, og flyede ham Sølv. Siden fortalde han om sit Laan til Kongen og fik til Svar: kun slet har du seet dig for; thi Thorgrim er hin værste Mand, en stor Viking og Ransmand, ei maa du prøve Størke med ham, men jeg vil godtgjøre dig Sølv. Gunlaug svarer: ilde staar det sig da med os eders Hirdmænd, om vi antaste sagløs Mand, men lade en Saadan sidde os paa Nakke, og skal det aldrig ske. Lidt efter mødte Gunlaug Thorgrim og krævede Gelden; men omsonst; da advarede han Vikingen i et Vers, at han ei maatte tænke at beholde med Magt, hvad han med Svig havde laant, det maa du vide, sagde han, at jeg ei omsonst fra Barnsben har baaret Navn af Ormetunge, og nu vil jeg prøve, om jeg 24er blevet blødere vesten for Hav; enten skal du betale eller gange paa Holm med mig efter tre Nætters Frist. Vikingen lo og mælde: det har Ingen povet førend du, at æske mig til Holmgang, saa stort Skaar jeg end har gjort i Mangens Gods, men gerne tager jeg det Bud. Der Gunlaug sagde Kongen Tidende, lod han ilde derved; thi, sagde han, den Mand døver alt Jern, men nu skal du lyde mit Raad, her er mit Sværd, med det skal du hugge, men vise ham det, som hænger dig ved Lænd. Saa skedte og Thorgrim fik Banehug, men Gunlaug megen Pris baade i England og andensteds vidtomkring. Om Vaaren derefter, da Skibe begyndte at fare mellem Lande, bad Gunlaug Adalrad om Orlov til at seile, Kongen spørger hvorhen, og Gunlaug svarer: det vilde jeg udføre, som jeg har lovet og tænkt, at gæste Drotten i Høieloftssale: en Konning og to Jarle, og da komme igen hvor Guldet lyser paa Adalrads Hirdmand. Dette sagde han i bundne Stave og dertil mælde Kongen: saa skal være Skjald! her giver jeg dig en Guldring til syv Ører, men det skal du love, at komme igen til Høst ad Aare; thi ei vil jeg skilles ved dig for

dine Idrætters og din Djærvheds Skyld.

Nu seiler Gunlaug fra England med Købmænd nord til Dyflin, der raadte dengang Sigtryg Silke25skæg, Olaf Kvarans og Dronning Kormlads Søn og havde han nys taget ved Riget. Gunlaug gik brat for Kongen at staa, hilsde ham vel og værdelig og blev sømmelig takket. Dernæst mælde Han: Kvad har jeg at føre, Herre! og vilde jeg bede om Lydd. Kongen mælde: ei have Mænd hertildags frembaaret mig Kvad, og paa det vil jeg visselig lyde. Gunlaug kvad da en Drape og dette var Omkvæd:

Synger, I Rovfugle, paa eders Viis
Konning Seiertrygs Pris!

Og dette var Endeverset:

Mine Ord med List
Kan jeg føre vist
Naar med Ros jeg vil
Tale Drotten til.
Knap vil Kvarans Søn
Nægte Skjalden Løn,
Ring af Guld det bare
Vil han ikke spare.
Siig mig Sikling, nu
Hørte tit vel du
Mere yndig Klang?
Det er Drapesang.

Konningen takkede ham for Kvadet og kaldte sin Skatmester frem og sagde: hvordan skal jeg lønne 26dette Kvad, eller hvordan er det lønnet, naar jeg giver Skjalden tvende Skibe? Formeget er det, Herre, siger Skatmesteren, andre Høvdinge give i Bragarløn gode Løsøre, gode Sværd eller Guldringe. Da gav Kongen ham sin nyskaarne Klæd ning af Skarlagen; en udstafferet Kjortel og en Kappe med dyrebar Skind, dertil en Guldring som veiede en Mark. Gunlaug takkede for Skænken, dvælede der en liden Stund og drog derfra til Ørkenøerne. Da raadte for Øerne Sigurd Jarl Hlødvers Søn, ham hilsde Gunlaug og bar ham et Kvad, det var en Flok, vel digtet, og Jarlen gav ham derfor en stor forsølvet Øxe. Jarlen bad ham blive hos sig, men han takkede for Budet og sagde, at hans Hu stod til Svithjod. Siden gik han ombord med Købmænd, der seilede til Norrig og kom om Høsten østen i Vigen til Konghelle. Derfra fik han sig en Ledsager op i Vestergøtland og kom frem til den Købstæd som heder Skara. Der styrede en Jarl som hed Sigurd; for ham stædtes Gunlaug og kvad en Flok om ham. Den tækkedes Jarlen og Gunlaug tog mod hans Bud at tøve der om Vintren. Sigurd Jarl havde stort Julebud og paa første Juledag kom tolv Mænd ned af Norrig med store Vennegaver fra Erik Jarl. Sigurd undfik dem vel og 27skikkede dem til Sæde hos Gunlaug. Der var stor Ølglæde ved Gildet, Goterne talde om, at der var ingen Jarl større og priseligere, end Sigurd, men norske Mænd mente at Erik gik fremmerst i alle Maader. Herom trættedes de længe, og toge omsider Gunlaug til Voldgiftsmand. Da kvad Gunlaug:

Kæmperne trætte om Jarle
Høit udi Høieloftssal;
Lige paa Havbred de stande
Lyde paa Bølgernes Brag;
Men udi Østen har Erik
Redet i brusende Storm
Over de blaagrønne Bølger,
Seilet med Seieren hjem.

Begge Parter yndede Dommen, men Nordmænd meest og kundgjorde den for Erik. Norrigs Jarl tyktes det være et Vennestykke af Gunlaug, og lod de Ord falde, at nu skulde Islændingen have Fredland i hans Rige, det spurgde Gunlaug siden. Sigurd Jarl lod Gunlaug ledsage til Tiendeland i Svithjod, som han vilde.

Dengang raadte for Sverrig Olaf hin svenske, Erik Seiersæls og Sigrid Storraades Søn, han var en mægtig Konge, gæv og høvisk i Sæder. Gunlaug kom til Upsal og der han stædtes for 28Kongen, hilsde han sømmelig og sagde saa sit Navn og Fædreneland. Hos Olaf var Rafn Asmunds Søn og ham spurgde Kongen af hvad Folkefærd Gunlaug var paa Island? Da steg en Mand, stor og skarp af Aasyn over Bænk, gik frem for Kongen og mælde: Herre, siger han, Gunlaug er runden af hin ypperste Æt, og selv er han en dygtig Karl. Saa gange han til Sæde hos dig, siger Kongen. Gunlaug mælde: Kvad har jeg lagt om eder, Herre! og det vilde jeg at I lydte derpaa. Ei er her paa Thinge, siger Kongen, Tid at lydte paa Kvad, ganger til Sæde! De gjorde saa. Nu kom Gunlaug og Rafn i Tale sammen og fortalte hinanden om deres Færd og der blev snart godt Venskab imellem dem. En Dag, da Thinget var forbi stode begge Skjaldene for Olaf, og vilde frembære ham hver sit Kvad. Kongen tog det vel op, men der Gunlaug vilde kvæde først, da siger Rafn, nei, Herre! mig bør det at være den Første, aldenstund jeg har været her længst. Hvor, siger Gunlaug, kom vore Fædre sammen, saa

at min Fader gik bag efter din? hvor, uden ingensteds? Saa skal og være med os. Saa høviske maa vi være, svarer Rafn, ei at trættes om Sligt, men lade Kongen raade. Da siger Kongen: Gunlaug skal kvæde først, thi 29han bliver vrede, om han ei faaer sin Villie. Nu kvad Gunlaug en Drape og der den var ude, spurgde Kongen Rafn hvordan den var digtet? Det var et stort Kvad siger Rafn, men ufagert og haardt som Gunlaug er selv i Sind. Nu foresagde Rafn sit Kvad og da det var endt, spurgde Kongen Gunlaug: hvordan var det? Det var et fagert Kvad, Herre, siger Gunlaug, som Rafn er selv, men det betød ikke stort ligesom han selv; hvi digtede du en Flok om Kongen, siger han til Rafn, tykdes dig ei, han var en Drape værd? Rafn svarer: herom tale vi ei længer nu, vi mindes det vel en andengang, om det end vorder seent. Kort derpaa tog Rafn Orlov til Hjemfærd og der han var færdig sagde han til Gunlaug: med vort Venskab er det ude, siden du vilde beskæmme mig i min Høvdings Øine, nu skal jeg engang gøre dig ei mindre Skam end du agtede mig her. Ei ræddes ieg, fordi du høder, siger Gunlaug, og aldrig skal vi mødes paa den Sted, hvor jeg skal hædres mindre end du. Kong Olaf gav Rafn gode Gaver ved Skilsmissen og Rafn drog om Vaaren til Trondhjem men om Sommeren til Island. Han lagde ind i Leirevaag og hans Frænder bleve glade ved hans Komme. Den Vinter var han hjemme hos sin Fader, men om 30Sommeren efter drog han til Althinget og mødtes der med sin Frænde Skapte Lagmand. Rafn mælde: din Bistand vilde jeg have hos Thorstein Eigelssøn for at beile til Helga, hans Daatter. Skapte svarer: er hun ikke Gunlaug Ormetunges Fæstemø? Rafn mælde: er nu ikke den Stævnedag forleden, som sattes dem imellem? dertil er og hans Hovmod nu for stor, til at han skulde mindes Sligt. Skapte svarer: gør da som du vil! Siden ginge de mangfoldige til Thorsteins Boder og Skapte bar Rafns Ærende frem. Thorstein svarer: hun er Gunlaugs Fæstemø og mod ham vil jeg holde mit Ord i alle Maader. Skapte mælde: ere nu ikke de tre Vintre ledne? Jo siger Thorstein, Vintrene vel, men Somrene ikke og end kan han komme før Sommeren endes. Hvad Haab kan vi da gøre os, hvis han ei kommer til Vintren? Thorstein svarer: her mødes vi til Sommeren igen og da kan vi see til hvad os tykkes rimeligt, men ei sømmer det sig nu herom at tale. Ei blev det dulgt at Rafn beilede til Gunlaugs Fæstemø, men ei kom Gunlaug hjem den Sommer. Næste Sommer kom Skapte igen og nu sagde alle, at Thorstein var sit Løfte kvit. Da svarer Thorstein: faa Døttre har jeg at sørge for, og nødig vilde jeg at de skulde bagtales af nogen 31Mand; først vil jeg tale med Illug. Der de mødtes siger Thorstein: tykkes dig ei at jeg er løst fra det Løfte jeg gav Gunlaug din Søn? Vist er du det, svarer Illug, naar du vil det være og selv veed jeg ei Stort at sige, thi ei kender jeg Gunlaugs Agt. Thorstein gik tilbage til Skapte og de enedes om, at Brylluppet skulde stande hin næste Vinternat, hvis Gunlaug ei kom hjem forinden; men Alt skulde være som umælt hvis Gunlaug kom før den Dag og krævede sin Fæstemø. Nu rede Mænd hjem fra Thinge, og der kom ingen Gunlaug men saare ilde hugede det Giftermaal Helga.

Nu om Gunlaug at tale, da drog han til England den Sommer, at Rafn drog til Island, og Adalrad undfik ham venligen. Der var han om Vintren i stor Ære, men om Sommeren bad Gunlaug om Orlov til Hjemfærd. Paa den Tid styrede Knud hin Rige Danmark og truede at gæste England, fordi hans Fader Svend der havde vundet sig stort Rige. Derfor siger Adalrad til Gunlaug: ei sømmer det sig for dig at fare heden, aldenstund du er min Hirdmand og saadan Ufred er ventendes i Landet. Gunlaug mælde: I skal raade, Herre, men kommer Daner ikke, da maa I give mig Orlov til Sommeren igen. Der 32om kan vi tale, naar den Tid kommer svarer Kongen. Nu gik den Sommer med sin Vinter og der kom ingen Knud. Efter Midsommer fik Gunlaug omsider Hjemlov, og drog øster til Norrig og saa nord til Erik Jarl paa Hlade. Jarlen bad ham blive der, men han takkede og sagde som sandt var, at han havde modent Ærende paa Island, at besøge sin Fæstemø. Jarlen svarer: men nu ere alle Skibe borte, som agtede sig did. Da mælde en Hirdmand: her laa Halfred Vandrædaskald under Agdesiden i Gaar. Kan vel være, siger Jarlen, thi heden seilede han for tre Nætter siden. Saa lod Erik Gunlaug sætte ombord hos Halfred, og der blev han med Glæde annammet.

Syvende Kapitel.

Om Gunlaugs Hjemfærd og Helgas Bryllup.

Det var seent paa Sommeren, dog finge Skjaldene flux Bør fra Landet og vare lystige. Da mælde Halfred til Gunlaug: har du hørt om Rafns Frieri til Helga hin fagre? Hørt har jeg det, siger Gunlaug, men som løst Rygte. Da 33sagde Halfred Sligt som han vidste om Tingen, og dertilmed, at det sagde Mange om Rafn, at vel var han Gunlaugs Jevning. Da kvad han:

Heller jeg hører
Hylende Storme,
Brusende Bølger
Bryde mod Klippen
End jeg det sagte,
Susende Rygte,
Hvad mig ei huger,
Hører at hviske.

Ja, se nu til, sagde Halfred, at du kan komme bedre ud af det med Rafn end jeg. Jeg kom forleden med mit Skib i Leirevaag og skyldte Rafns Huskarl en halv Mark Sølv, som jeg vilde forholde ham, men saa kom Rafn med fyrgetyve Mænd og kappede Touget, saa Skibet drev op paa Grundene og var nær bleven brudt, jeg maatte da give Rafn selv Sagen i Vold og betale en heel Mark. Siden faldt Talen paa Helga og Halfred lovede hendes Skønhed storligen. Da kvad Gunlaug:

Ulykke times
Odins forvovne
Yndling som mener
Møen at vinde,
34 Svøbt udi Lin,
Lysende herlig
Ret som i Havet
Rav monne skinne:

Saa monne Helga
Synes som Engen,
Liflige Blommer
Bange sig dølg;
Om dem sig vinder
Ormen og værger.
Saa vi med Guldtavl
Tit udi Ungdoms
Aar have leget.

Det er godt digtet, sagde Halfred.

En halv Maaned før Vinter kom de i Land nord paa Melrakaslette og lossede der. Thord hed en Mand, en Bondesøn der paa Sletten; han pleiede at brydes med Købmændene og Ingen kunde staae sig for ham. Nu kom Raden til Gunlaug, at han skulde brydes med ham, og Natten i Forveien bad Thord til Thor om Seier. Om Morgenen da de brødes, slog Gunlaug Benene fra Thord saa han faldt, men den af Gunlaugs Fødder som han stod paa, sprang af Led saa han faldt med. Kanske, mælde Thord, det ei 35 gaaer dig bedre i din anden Væddeleg. I hvad for en? siger Gunlaug. I din Handel med Rafn, sagde Thord, om han ellers faaer Helga hin væne til Vinter, som jeg hørde stadfæstes i Sommer paa Thinge. Gunlaug svarde ikke et Ord, hans Fod blev trukket i Led, men hovnede stærk. Halfred og Gunlaug rede fra Sletten, selv tolvte, i Ugen før Vinternatten og kom sønder til Gilsbakke samme Løverdags Kveld, som Gildet stod paa Borg. Illug blev glad over sin Søn, men Gunlaug sagde at han flux vilde ride ned til Borg. Illug sagde det var ikke værdt og saa tykdes Alle, undtagen Gunlaug; men han var vanfør for Fodens Skyld, enddog han ei lod det mærke paa sig, og derfor blev Intet af Reisen. Halfred red om Morgenen hjem til Nordaadal, til sin Broder Galt.

Saa er sagt om Rafn, at han sad ved Gildet paa Borg og det er de fleste Mænds Sagn, at Bruden var sorigfuld, og sandt er hvad man siger, at gammel Kærlighed ruster ikke, saa gik det nu med hende. Rafn drog hjem til Mosfell med Helga sin Kone, og da de havde været der en føie Tid, var det en Morgen, før de stode op, at Helga laa vaagen, men Rafn sov og lod ilde 36i Søvn. Da han vaagnede sagde han Helga hvad han havde drømt, og kvad:

Alt som jeg laa i din Arm
Ormebid paa mig nedregned;
Floden, o Brud, af mit Blod
Bredte sig rød over Sengen.
Blommen med Lilliehaand
Bandt ei de gabende Vunder.
Det maa jeg gætte om Drøm:
Døden den monne mig love.

Helga mælde: derover skal jeg aldrig græde og ilde have I sveget mig, thi vist er Gunlaug hjemkommen; da græd hun saare. Lidt efter spurgdes Gunlaugs Hjemkomst og fra den Stund gjordes Helga saa stiv, at Rafn ei kunde holde hende hjemme og maatte drage med hende til Borg; men og der havde han af hendes Omgang liden Gammen.

Ottende Kapitel.

Om Gunlaugs Handler paa Island med Helga og Rafn.

Efter Jul skulde stande et Bryllup paa Skanø og dertil bødes Illug med sine Sønner. Illug lavede sig til, men Gunlaug sad i Stuen ørkesløs 37 og sagde, at han vilde blive hjemme. Da mælde Illug: vist skal du drage med, gør dig ikke selv den Skam at du sørger dig fordærvet over en Pige; lad som du har glemt det, det er mandeligt og af Koner kan du faae ti for een. Gunlaug gjorde som hans Fader vilde og nu sankedes Mænd ved Gildet. Illug og hans Sønner skikkedes i det ene Høisæde og Thorstein Eigilssøn med Rafn i det andet ligefor; Konerne havde deres egen Bænk og Helga hin fagre sad hos Bruden. Da mødtes tit Helgas og Gunlaugs Øine og det gik, som Man siger: ei dølger Kvindens Øie hvem hendes Hu staaer til. Gunlaug var klædt i det prude Mon som Kong Sigtryg gav ham, og tykdes meget ypperligere end andre Mænd i mange Maader, baade i Størke og Vext og Smukhed, men Gildesglæden var kun ringe. Den Dag da Mændene lavede sig til Hjemfærd, skildes ogsaa Konerne ad, da gik Gunlaug til Helga og de talde længe sammen. Da kvad Gunlaug:

Under Fjeldes Hvælving
Fager ingen Dag
Over Ormetunge
Op af Havet randt,
Siden fagre Helga
Hørdes førstegang
38Kaldes giftet Kone,
Kaldes efter Rafn.

Møens egen Fader
For det røde Guld
Solgte unge Pige.
Saae kun stakket frem,
Saae ei Ormetunge
Sidde mig i Mund.

Og end kvad han:

Liden Tak nu Skjalden
Skylder dem som avled
Dig, du væne Mø!
Din den fagre Skabning
Skjaldens Sind forvirred,
Hyl med denne Kaabe
Hvide Lemmer nu!
Det er Kongegave,
Gunlaug før den bar.

Dermed gav Gunlaug hende Kaaben, Adalrads Skænk: et kosteligt Mon, og hun tog den med Tak. Siden gik Gunlaug ud og da vare mange Heste komne paa Toften, han sprang paa Ryggen af en og red akavet rundt, did hvor Rafn stod, saa han maatte springe tilside. Hvi hopper, du Rafn, 39denstund ingen Nød er paa Færde? Samvittigheden slaar dig. Da kvad Rafn:

Hør mig du Pilenes Styrer!
Sømmer det sig at vi gaa
Galne af Elskov i Kredsen?
"Kæmpe! som ikkun paa Jord
Fandtes af Kvinder den ene?
Kæmpe ieg haver en Hest
Sadlet til Bølger at træde,
Tag den og rid som du mægter
Visselig sønden for Hav;
Søstre til Helga du finder,
Mange de gange i Flok.

Gunlaug svarer: kan vel være, det er sandt at mange slige ere til paa Jord, men ei tykkes mig saa. Da løb Illug og Thorstein til, for at de ei skulde komme sammen. Gunlaug kvad:

Lødfagre, guldklare Pige
Købdes og solgdes for Guld,
Købdes af ham som de Kløge
Kalde min Jevning.
Drotter og Høieloftssale
Dengang mig holdt udi Baand,
Derfor sidder nu Ormen

Stille med Tungen i Baand.

40Nu rede hver til sit og Vinteren var tidendeløs, men ei havde Rafn megen Gammen af Helga, siden hun mødtes med Gunlaug. Om Sommeren rede Høvdingene mandstærke til Thinge. Illug hin Sorte med Gunlaug og Hermund, Thorstein Eigilssøn med sin Søn Kolsvein, Asmund med alle sine Sønner. Skapte var Lagmand endda. En Dag da Thinget var holdt, bad Gunlaug om Lydd og mælde saa: er Rafn Asmundssøn her? Rafn svarde til sit Navn. Da sagde Gunlaug: Det veed du, at du haver ægtet min Fæstemø og dermed teet dig som min Fjende, for det byder jeg dig nu Holmgang her paa Thinge, efter trende Nætters Frist paa Øxaaholm. Rafn svarer: Det er vel budet, som venteligt var af dig, og rede er jeg, naar som du vil. Kun slet behagede dette begges Frænder, men i den Time var det Lov paa Island at byde Holmgang, naar En tykdes sig gaet for nær af en Anden. Der de trende Nætter vare ledne, lavede de sig til Holmgang. Illug fulgte sin Søn mandstærk til Holmen, men Skapte Lagmand og Asmund og andre Frænder fulgte Rafn. Gunlaug kvad:

Glad med det luende Sværd
Ganger nu Skjalden paa Holm.
Døm nu du Dommer deroppe,
41Domstolen stande vi nær!
Dette mit blinkende Sværd
Snarlig skal Tændernes Bolig
Kløve paa ham, der saa graadig
Grædende Helga har favnet!

Rafn svarer saalunde:

Skjalden ei veed det,
Hvilken af Skjalde
Gammen skal undes,
Grebet er Sværdet,
Benenes Bryder
Blottet i Haand.
Kone jeg kender,
Kvinde og Mø,
Enke hun vorder,
Hvem der end falder.

Hermund holdt Skjold for sin Broder og Sverting for Rafn; med trende Mark Sølv skulde den løse sig som blev saaret. Rafn havde Forhug, som den der var æsket; han huggede i Gunlaugs Skjold men alt som han huggede med Størke, sprang Sværdet isønder under Hjaltet, Odden kom til Gunlaugs Kind men ridsede kun løselig. Da løb deres Frænder og mange andre Mænd flux imellem. Det mælde Gunlaug: overvunden est du, Rafn, mens du er vaabenløs. Nei, dig kalder 42jeg overvunden for Vunden du fik, siger Rafn. Da var Gunlaug vred tilbunds og sagde, at end var Størke og Held ei noksom prøvede. Dog skal ei prøves mer dennesinde, siger Illug. Det vil jeg ønske svarer Gunlaug, at Rafn og jeg maa mødes en andengang, naar du, Fader min, ei kan naa at skille os ad. Hermed var det forbi, Mænd ginge til deres Boder og hin næste Dag blev det sat i Loven, at al Holmgang skulde aflægges paa Island. Det skedte efter hine bedste Mænds Raad, som da var tilstæde. Siden var det en Dag, at de Brødre, Hermund og Gunlaug ginge til Øxaa at bade sig, da ginge paa den anden Aabred mange Koner og Helga hin fagre var med udi Flokken. Da siger Hermund: seer du de Kvinder paa hin Side Aaen og Helga, din Venkone derimellem. Gunlaug svarer: vist seer jeg hende, og kvad dernæst:

Kvinde! for Menneskens Børn
Baaren til Splid du mon være!
Alt som et Ris udi Skoven
Sno mig jeg vilde om Træ,
Træet med liflige Frugter.
Hvorfor mon Øinene sorte
Stirre saa gerne endnu
43Efter hin Svanes de hvide,
Skinnende Fjedre omsonst?

Siden ginge de over Aaen, og Helga og Gunlaug taledede sammen enstund, men der de ginge tilbage, stod Helga og stirrede længe efter Gunlaug. Gunlaug saae sig tilbage og kvad:

Brynets Maane skinner
Under lyse Himmel
Fra sin Lillieborg,
Klart paa mig den straaler
Seer mig ind i Sjælen

Med sit Falkesyn,
Men de Straaler hede
Brænde mig i Sind,
Brænde mig og hende
Som de komme fra.

Derefter rede Mænd fra Thinge og Gunlaug var hjemme paa Gilsbakke. En Morgen, da han vaagnede, vare alle Mand opstandne. Da ginge tolv fuldvæbnede Mænd ind i Stuen og nu var Rafn kommen i Gaard. Gunlaug sprang op og vilde gribe Væрге, men Rafn mælde: i ingen Fare er du stædt, men det er mit Ærinde her, som du nu skal høre. Du bød mig Holmgang paa Althing i Sommer, og tykdes ei at være nøiet, nu vil jeg give det Raad, at vi drage begge af Landet til Sommer og gange paa Holm i Norrig, der som ingen Frænder ere os i Veien. Gunlaug svarer: Der har du mælt som en vakker Svend, dette Kaar vil jeg gerne keise, og nu stander her Alt opladt for dig og dine Mænd. Rafn svarer: det er vel budet, men ride skal vi flux, og dermed skiltes de ad. Begges Frænder vare ilde tilfreds, men ei kunde de styre Kæmpernes Hidsighed og desuden maatte vel ske hvad ske skulde.

Niende Kapitel.

Om Gunlaugs og Rafns sidste Hændelser.

Nu er om Rafn at melde at han udredte Skib i Leirevaag. To Mænd ere nævnede som droge med ham og vare hans Frænder, den ene hed Grim, den anden Olaf og begge vare de gilde Mænd. Det tykdes alle Rafns Frænder stor Skade at han drog bort, men han sagde, at derfor bød han Gunlaug Holmgang, fordi han ingen Gammen havde af Helga, og derfor maatte en af dem bide i Græsset. Siden seilede Rafn i Hav der han fik Bør og kom til Trondhjem. 45Der var han om Vintren og hørde Intet til Gunlaug, han ventede ham den ganske Sommer og den anden Vinter var han der i Trondelagen som kaldes Købanger. Gunlaug Ormetunge redte Skib med Halfred Vandrædaskald paa Sletten, de bleve sent færdige og kom til Ørkenøerne lidt før Vinter. Sigurd Jarl raadte end for Øerne og hos ham var Gunlaug om Vintren. Om Vaaren drog Jarlen i Leding og Gunlaug med ham, og de hærgede om Sommeren vidt omkring paa Syderøerne og i Skotlandsfjord, de holdt mange Slag og hvor de kom frem, var Gunlaug altid hin djærveste og mandeligste Kæmpe. Jarlen drog tidlig hjem, da skildes Gunlaug fra ham i meget Venskab og seilede med Købmænd til Norrig. Han stævnede nordpaa til Hlade til Erik Jarl, der blev han venlig annammet og Jarlen bad ham tøve hos sig. Erik havde alt før spurgt hvad Rafn og Gunlaug havde med hinanden at skifte, og forbød Gunlaug strængelig at gange paa Holm i hans Rige. Gunlaug sagde at Han skulde raade, og blev der om Vinteren, men altid sorrigfuld. En Dag gik han ud med Thorkell sin Frænde, og der de kom ud fra Gaarden, saae de paa Marken en Mandering og i Kredsen to Mænd med Vaaben, som for Løier 46fægtede derinde. Den Ene kaldte sig Rafn og den Anden Gunlaug og de som stode hos mælde, at de Islændinge gjorde smaa Hug og vare sene til at mindes deres store Ord. Gunlaug mærkede at han var til Spot og Latter og gik tiende bort. Derpaa sagde han til Jarlen, at han ei længer kunde taale hans Hird mænds Spot over Handlen med Rafn og bad om Ledsager til Lifanger. Jarlen havde hørt at Rafn var borte fra Lifanger og faren til Svithjod, derfor gav han Gunlaug Orlov og to Ledsagere med paa Veien. Nu drog Gunlaug fra Hlade, selv syvende, ind i Lifanger; og hvor Gunlaug kom i Kveld, der var Rafn med sine Mænd dragen fra om Morgenen. Saa gik det end i Værdalen, men da blev Gunlaug ved at fare om Natten, og om Morgenen ved Sols Opgang saae Kæmperne hinanden. Rafn var da paa en Slette mellem to Vande som kaldes Grimisval, og i det ene Vand gik et lidet Næs ud som heder Dyngnæs, der blev Rafn staaende med sine Staalbrødre, fem udi Tal. Vel var det, vi dog mødtes engang, sagde Gunlaug. Jeg er heller ikke vred for det, og nu maa du raade for, enten vi skal slaes Allesammen, eller vi to allene. Gunlaug svarde: det var ham det Samme; men da mælde Rafns Frænder Grim og Olaf 47at de vilde ikke staa og se til mens Andre sloges, det Samme sagde Thorkill hin Sorte, Gunlaugs Frænde. Da sagde Gunlaug til Jarlens Mænd, I skulle sidde stille og ingen hjælpe, men sige Frasagn om vort Møde. Siden ginge de sammen og sloges mandelig, Grim og Olaf gik begge mod Gunlaug ene, men lode Livet, uden han fik Saar; det sander Thord Kolbeinsøn i det Kvad han lagde om Gunlaug Ormetunge. Thorkell faldt imedens for Rafns Haand og tilsidst vare alle Skjaldenes Staalbrødre faldne og de stode ene tilovers. De gik hinanden skarp paa Klingen og gjorde store Hug, men Gunlaug havde Sværdet Adalradsskænk, som var hint bedste Vaaben, og med det huggede han omsider en Fod fra Rafn. Endda faldt han ikke, men støttede sig paa en Træbul. Da mælde Gunlaug, nu duer du ikke mer, og jeg vil ikke slaes med en Krøbling. Sandt er det, siger Rafn, at det er gaaet ud over mig, men endnu var jeg Karl, naar jeg kun havde Lidt at drikke. Gunlaug svarer: men svig mig ikke naar jeg bærer dig Vand i min Hjelm! Det lovede Rafn og nu hentede Gunlaug Vand i sin Hjelm, men i det Rafn rakke den venstre Haand ud mod Gunlaug, løftede han Sværdet med den høire og huggede ham i Hovedet, det var et stort Saar. 48Ild sveg du mig nu, siger Gunlaug, og det var Nidingsid af dig, aldenstund jeg troede dig saa vel. Du har Ret, siger Rafn, men det kom deraf, at jeg misundte dig Helgas Favnetag. Nu sloges de igen hel ivrig, men det blev Enden paa Legen at Gunlaug gav Rafn sit Banesaar, og der lod han sit Liv. Da ginge Jarlens Mænd til og forbandt Gunlaugs Hovedsaar, han sad imens og kvad et Vers om sit Dagværk. Siden grove de Ligene i Jord og førde Gunlaug paa en Hest til

Lifanger. Der laae han tre Nætter og blev betjent af Præsten og døde siden og jordedes paa Kirkegaard. Det tykdes alle stor Skade for dem Begge, baade Gunlaug og Rafn.

Tiende Kapitel.

Udgang.

Om Sommeren, før disse Tidender spurgdes til Island, drømde Illug at han saae Gunlaug komme til sig, blodig overalt, og hørde ham kvæde et Vers om sin Helsot; det Samme drømde Asmund om Rafn, og Versene kunde de Fædre mindes. Sommeren efter paa Althinget krævede Illug 49Bod for sin svegne Søn, men Asmund tykdes at have forloret Nok og vilde ingen give. Da red Illug om Høsten med tredive Mand til Mosfell; Asmund og hans Sønner kom afveien, men Illug fik fat paa to af hans Frænder, den Ene slog han ihjel og lemlæstede den Anden. End tykdes Hermund ei at have faaet Bod for Gunlaug, og derfor dræbte han Asmunds Brodersøn Rafn. Dermed blev det stille om den Handel.

Thorstein Eigilson giftede sin Daatter Helga med Thorkell Hallkelsson, som boede i Ravnedal. Helga drog hjem med ham; men elskede ham kun lidt, thi enddog Gunlaug var død, gik han hende aldrig af Minde. Thorkell var imidlertid en heel Mand, rig paa Gods og en god Skjald, og han havde ei saa faa Børn med Helga; Thorarin hed en af deres Sønner, og en anden Thorstein.

Det var Helgas største Gammen, at hun bredte Kappen ud, som var Gunlaugs Skænk, og stirrede paa den længe. Engang kom der megen Sot i Thorkells Gaard og Mange pindes længe. Helga skrantede ogsaa, men laa dog ikke. En Løverdagaften sad hun for Arnen og hvilte sit Hoved paa sin Husbonds Knæ, da lod hun sig hente Gunlaugs Kappe, og der hun fik den, reiste hun sig op, og bredte den ud for sig, og stirrede paa den 50længe, til hun faldt tilbage i sin Husbonds Favn og opgav sin Aand. Thorkell kvad:

Helga! jeg dig monne holde
Død udi Armen,
Men dog din Gunlaug i Favnen
Falde du tykdes.
Gud haver Aanden annammet;
Om jeg end offrende beder
Kommer den ikke igen.
Vist maa jeg sørge og hylle
Hoved med Aske og Lin!

Helga blev til Kirke baaren, men Thorkell sad efter, og Alle sørgede over Helgas Afgang, som venteligt var. Dette er Udgangen paa Gunlaug Ormetunges Saga.